

WROCŁAWSKI WRZESIEŃ 28-29.09.2023 roku W ŻYCIU SYBIRAKA I UCZNIA! – cz. 7.

28.09 – JESTEM NA CIEKAWYM WYKŁADZIE, W IPN, na temat „Prezentacja czaszki katyńskiej w technologii cyfrowej 3D”. Autorami tematu są pracownicy IPN i Zakładu Medycyny Sądowej Uniwersytetu im. Piastów Śląskich we Wrocławiu. Spotkanie odbyło się w Przystanku Historii IPN im. Kornela Morawieckiego.

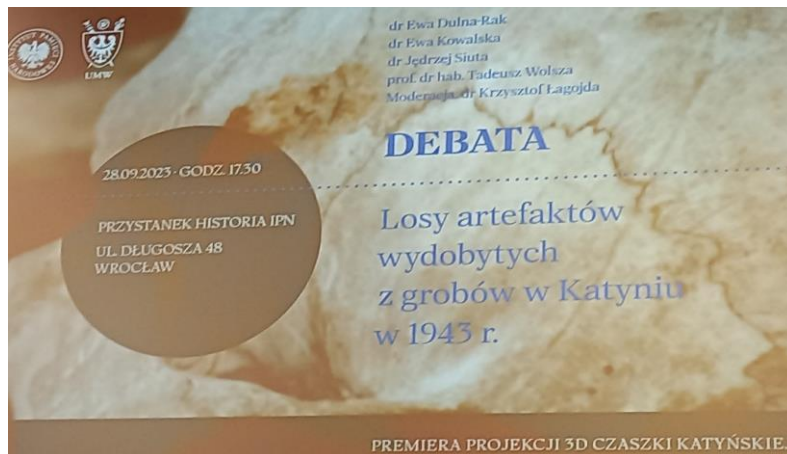

ZBRODNI KATYŃSKA – to zbrodnia wojenna, popełniona przez NKWD wiosną 1940r. przez rozstrzelanie /strzał w tył głowy z broni krótkiej/. W ten sposób zamordowano ok. 21 768 obywateli Polski, w tym ponad 10000 oficerów WP i Policji Państwowej. Podstawą była tajna decyzja najwyższych władz ZSRR z 5.03.1940 r. Do 13.04.1990 r. władze ZSRR twierdziły, że zabójstwa dokonali Niemcy – dopiero z tym dniem stwierdzili, że była to zbrodnia stalinizmu!, mimo wszystko do dnia dzisiejszego nie wyjaśniona w szczegółach. Nie wiadomo Kto i gdzie został pochowany?

Więźniom /obok ww./, obywatelom Polski, tzw. cywilom: naukowcom, inżynierom, nauczycielom, prawnikom, urzędnikom państwowym, czyli inteligencji Polski, pozwolono pisać listy do rodzin, aby później ok. 25 tys. rodzin /czyli łącznie ok. 60000 osób/ zostało wywiezionych do Kazachstanu /co za perfidia rządu sowieckiego – w ten sposób zdobywali adresy rodzin/ na podstawie uchwały Biura Politycznego KC WKP(b) z 2.03.1940r. na wniosek Ławrientija Berii i Nikity Chruszczowa!

Obywatele Polski byli /i jeszcze wiele grobów, jest nie odkrytych/ pogrzebani m.in., w: Katyniu, Miednoje, Piatichatkach, Bykowni (k/Kijowa) i w Kuropatach na Białorusi. Groby po raz pierwszy zostały odkryte w Katyniu k/Smoleńska w 1943 r.

Projekcja 3D czaszki katyńskiej była najważniejszym punktem debaty, jaka dziś odbyła się /28 września 2023 roku/ w Przystanku Historia IPN im. Kornela Morawieckiego we Wrocławiu. To nowatorski projekt realizowany przez IPN oraz Zakład Medycyny Sądowej Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu.

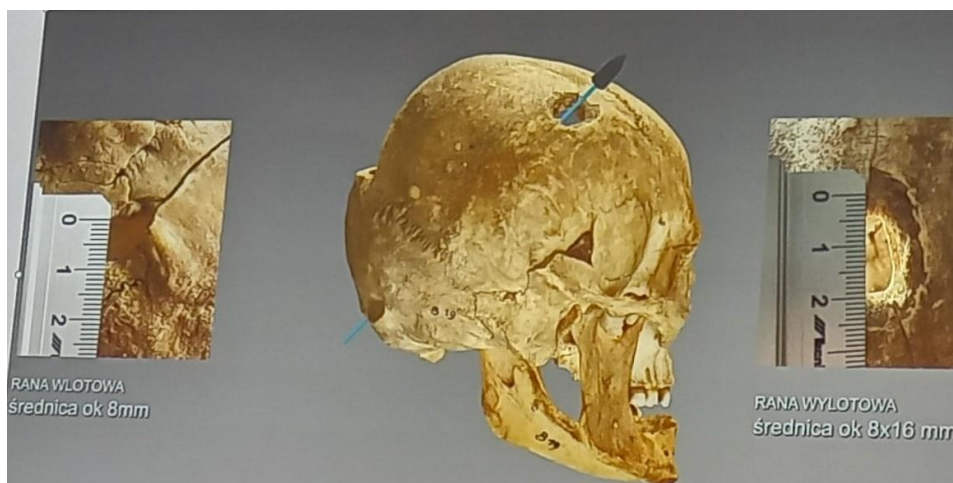
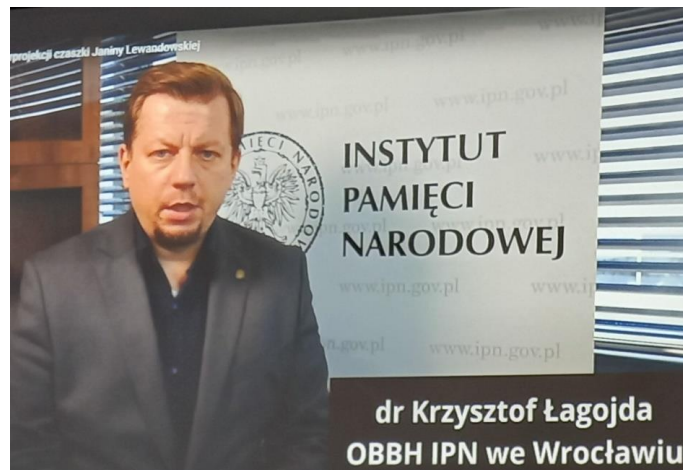
W debacie na ww. temat /na plakacie/ uczestnicy biorący udział byli pp., z: dr Ewa Dolna-Rak /z IPN w Warszawie/, dr Ewa Kowalska /IPN Warszawa/, dr Jędrzej Siuta /Zakład Medycyny Sądowej we Wrocławiu/, prof. dr hab. Tadeusz Wolsza /Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy/ i prowadzący dr Krzysztof Łagojda /IPN Wrocław/.

Mając do dyspozycji czaszkę /jako jedną z trzech znajdujących się w bazylice św. Elżbiety we Wrocławiu, a przywiezionych /7 czaszek/ w 1943 r. wówczas do Breslau z grobów w Katyniu! - na podstawie prowadzonych badań, w 2005 r. udało się ustalić czaszkę por. Janiny LEWANDOWSKIEJ – która w 1940 r. została zamordowana w Katyniu.

Udało się to ustalić na podstawie „nakładania na siebie czaszki i zdjęcia domniemanej osoby za życia”. Mając do dyspozycji specjalny program graficzny porównuje się punkty antropometryczne. Dysponując np. proporcjami czaszki, rozstawami oczodołu czy kości nosowej” – autorzy projektu byli w stanie ustalić personalia danej osoby. W przypadku p. Janiny Lewandowskiej ustalono z prawdopodobieństwem 90%.

Brawo i dzięki takiej nauce, jak stwierdził dr Krzysztof Łagojda z Oddziałowego Biura Badań historycznych IPN: „najważniejszym celem było zabezpieczenie materiału kostnego, który przecież ulega powolnemu zniszczeniu z roku na rok. W ten sposób zachowujemy przed zapomnieniem relikwie i przenosimy je w przestrzeń wirtualną z wykorzystaniem najnowszej techniki. Jest to także ukłon w stronę rodzin katyńskich, aby więcej nie otwierać krypty”.

Kolejnymi celami było:

- *spopularyzowanie wiedzy o temacie czaszek katyńskich wśród młodego pokolenia, pokazanie młodym ludziom, że we Wrocławiu znajdują się relikwie pochodzące z dużym prawdopodobieństwem od ofiar zbrodni z Katynia. Również, dzisiaj dla uczestników temat był ciekawy i poglądowy!*
- *obalenie pewnych mitów, nieprawdziwych informacji w związku z tym tematem, nadal są osoby, które powątpiewają, że czaszki te należą do ofiar zbrodni katyńskiej.*

W trakcie debaty ...

Pp.: dr Ewa Kowalska i dr Ewa Dolna-Rak /w czerwonej sukience/. P. Krystyna Lewandowska /czarny zegarek – 4 rząd Związków Sybiraków/. Udział w spotkaniu wzięli m.in. przedstawiciele WP, Kościoła katolickiego, Rodzin Katyńskich i innych organizacji kombatanckich

Wprowadzenie do debaty ... dr. Krzysztofa Łagojdy

Za p. Krystyną Panie z Dolnośląskiej Rodziny Katyńskiej z p. Gwarą Teresą - Prezesem

W czasie spotkania można było nabyć wydawnictwa IPN, np. „Gdy nieme groby przemawiają ... Archiwum dr. Jana Zygmunta Robla” - /Stoisko Księgarni IPN z Placu Solnego?

Jan Zygmunt Robel (28.08.1886 -24.05.1962) polski chemik, pracownik naukowy UJ i członek zespołu badającego zbrodnię katyńską! Urodził się i zmarł w Krakowie. Studiował chemię i medycynę w Uniwersytecie Jagiellońskim. Studiów medycznych nie ukończył. Obronił doktorat w 1912 r. w Zakładzie Chemii Lekarskiej UJ. Do 1939r. był przewodniczącym zarządu Krakowskiego Oddziału Ligi Ochrony Przyrody.

Aresztowany w 1939r., przebywał w obozie koncentracyjnym Sachsenhausen do lutego 1940r. Po powrocie do Krakowa współorganizował tajny Wydział Lekarski UJ. Jako Oficer AK działał w „Grupie Oświęcim”.

„Od maja 1943 prowadził badania dowodów rzeczowych zbrodni katyńskiej przywiezionych do Krakowa przez Niemców. Protokół jego badań, a właściwie zachowana przez doktora kopia, tzw. Archiwum Robla – oryginał zaginął w czasie wojny – stanowi jeden z istotnych dowodów potwierdzających udział NKWD w tej zbrodni”.

ACz po zajęciu Krakowa, aresztowało dr. J. Robela. Od marca do maja 1945r. był przesłuchiwany przez NKWD. Następnie, po opuszczeniu więzienia został kierownikiem laboratorium analiz sadowych i zajmował się badaniami nad zbrodniami niemieckimi.

Zmarł 24 maja 1962 w szpitalu onkologicznym przy ul. Garncarskiej w Krakowie. Został pochowany na cmentarzu Rakowieckim w Krakowie.

Grób prof. Jana Zygmunta Robla w Krakowie

Temat b. trudny, stąd tylko na bazie osobistych notatek i informacji zawartych na stronach internetowych opracowałem kolejne wydarzenia we wrześniu 2023 r. we Wrocławiu!

29.09 – NA ZAPROSZENIE STOWARZYSZENIA ODRA – NIEMEN biorę udział w „SPOTKANIU CZWARTKOWYM” na ul. Aleksandra Zelwerowicza 16/3.

„STOWARZYSZENIE ODRA-NIEMEN powstało i działa dzięki bohaterom naszej wolności. To dla Nich się staramy, z Nimi współpracujemy i mamy zaszczyt być objęci przyjaźnią i szacunkiem środowiska kombatanów. Nasza baza wartości to postawy weteranów I i II Konspiracji. Przyjaźnimy się z Sybirakami, ludźmi Solidarności, Solidarności Walczącej. Docieramy z paczkami pamięci do wielu Rodaków zza wschodnią granicą. Realizujemy projekty krajowe i międzynarodowe. Z liczną grupą wolontariuszy z całego kraju odnawiamy miejsca pamięci w Polsce i za granicą. Współpracujemy z Polakami na świecie. Zbieramy i archiwizujemy materiały od świadków historii” – tyle słów o działalności Stowarzyszenia współpracującego z nami Sybirakami.

Przypadkowość w naszej działalności, często powoduje poznawanie wspaniałych ludzi działających, podobnie jak Członkowie Stowarzyszenia Odra-Niemen. Tak i w tym dniu, gdy musiałem zastąpić osobę, która miała wygłosić referat i opowiedzieć o sobie – jako zesłańca na Sybir. Poprosił o zastępstwo dzień wcześniej, ze względu na problemy zdrowotne i po rozmowie z p. Dominikiem ROZWADOWSKIM – WICEPREZESEM ZARZĄDU podjąłem się opowiedzieć o swoim zesłaniu i wywóźce z Ponar /dzisiaj dzielnica Wilna na Litwie/ obywateli Polski /w zasadzie „kułaków” i osób, które nie chciały przyjąć obywatelstwa LSRR i zmienić swojego nazwiska, jak również udzielali wszelkiej pomocy żołnierzom AK lub wręcz w niej uczestniczyli – czyli byli wrogami ZSRR/.

W tym okresie zsyłając nas na „speczesłanie”, urzędnicy o „litewskich nazwiskach”, np.: gen. Gordinskij /minister/, ppłk Figurin /MGB LSRR/, ppłk Grypin /naczelnik MGB Litwy/, kpt. Życkij /oficer dochodzeniowy MGB LSRR/– na czas nieokreślony!

„PODSTAWĄ PRAWNĄ” ZESŁANIA, BYŁO:

- 29.01.1949r. podjęta przez Radę Ministrów ZSRR uchwała nr 390-138/ściśle tajne „O wysiedleniu z krajów nadbałtyckich, szczególnie z terytoriów wiejskich, tzw. kułaków, bandytów i nacjonalistów oraz ich rodzin;

- 19.03.1949r. LSRR podejmuje uchwałę wykonawczą nr 176/ściśle tajną o wywiezieniu 6000 rodzin kułackich.

Moja rodzina /rodzice i 4-ka rodzeństwa/ była wywieziona na podstawie dokumentu „Zakluczenie” z datą 19.03.1949r. /podpisany przez Figurina i Życkiego!

- 25.03.1949r. – NKWD w ciągu do 2 godzin połączyła naszą rodzinę /gdyż, w domu w Benedyktowie – byli tylko rodzice/ i dostarczyli do Ponar, i zamknęli za nami drzwi „bydlęcego” wagonu, bez jednego brata /16-lat/, który widząc dom okrążony przez NKWD – schował się i tylko obserwował! On najbardziej był poszkodowany, gdyż do śmierci Stalina był w ukryciu, a później musiał odbyć służbę wojskową w Leningradzie!

Powyższe dane uzyskałem na podstawie Lietuvos Ypatingasis Archyvas nr 5/1/22375/5-6, wydanego 04.04.2000 przez Konsula w Wilnie – poz. Rej. 31-D-54-00/226

Spotkanie z młodzieżą i osobami przybyłymi na „Spotkanie Czwartkowe” trwało, ok. 2 godzin. Pan Dominik Rozpędowski po powitaniu Uczestników spotkania, przedstawił w skrócie tematykę związaną z zesłaniami i deportacją Obywateli Polski w okresie 1939 – 1956 /9/ na Sybir oraz powroty do Polski /poprzez uczestniczenie w walce na froncie zachodnim – wyjście Armii tzw. Andersa, jak i walki 1WDP /od bitwy pod Lenino/, później 1 i 2 AWP.

15' przed rozpoczęciem spotkania. Autor z młodzieżą z różnych szkół

Spotkanie prowadzi p. Dominik Rozpędowski

ZSRR – IRAN – kolejne państwa

W trakcie spotkania

W trakcie tego „Spotkania Czwartkowego” opowiedziałem swoje przeżycia, wspomnienia i fakty z okresu przebywania na terenie zesłania /Irkuckaja obłaść, Kirowskij rejon, Buretskij selsowiet, dierewnia Byrgazowo/ w okresie 25.03.1949 – 12.12.1955 oraz podróży śladami Zesłańców w 2007r.

Szczegóły Czytelnik może znaleźć na stronie internetowej Związku Sybiraków, wpisując: www.sybiracy.wroc.pl: dalej Koła Sybiraków, w nowym otwarciu Koło Wrocław Fabryczna i tam opisuję swoje przeżycia np. pod datą: 22-09-IX-2019 pt.: „WILNIUK, POLAK czy SYBIRAK”, czy też 23.03.2021r. „POLACY NA SYBERII – NASZE ZESŁANIA (pamięć o zesłańcach deportowanych przez wrogów i „przyjaciół”).

Podobne artykuły można znaleźć na stronie internetowej: www.zzwp.wroclaw.pl /w aktualnościach/ np. pod datami: 01.09.2019 oraz 09.03.2021, jak i innymi!

Spotkanie zakończyliśmy, odpowiadając na pytania Uczestników. Zdjęcia z 29.09 otrzymałem od p. Dominika Rozpędowskiego, za które serdecznie dziękuję.

1953/1954. Moje pierwsze zdjęcie /od urodzenia/, które otrzymałem od mojej nauczycielki Anny Byrgazowej w 2007r. – 3 na lewo od p. Anny

2007r. Na drodze w „Smutną Przeszłość”

Tym artykułem zakończyłem podsumowanie wrocławskiego września 2023 r., w którym głównym celem było oddanie hołdu wszystkim żołnierzom, którzy od pierwszego dnia wojny, czyli napaści Niemców na Polskę /01.09.1939/, a później, po nie dotrzymaniu umowy przez ZSRR /17.09.1939/ tracili swoje życie, w walce z wielokrotnie silniejszym nieprzyjacielem i bronili się dłużej niż np. Francja tylko z napaścią Niemców. Później Polacy walczyli w kraju i na wszystkich frontach II wś. w odzyskaniu przez Polskę niepodległości... i tutaj kolejny raz sojusznicy zawiedli i oddali Polskę pod rządy komunistycznych siepaczy z Moskwy. Od początku formowania armii Andersa, a później armii Berliaga, trzon stanowili Zesłańcy z Sybiru ..., którzy w czasie wojny z różnych polskich terenów zajętych przez wrogów byli pozbawiani swoich gospodarstw, a później ginęli w więzieniach i łagrach. Celem Ich życia było dojść do kraju. W tej drodze również ginęli, ale zawsze z bronią w ręku, ba nawet, gdy doszli do kraju, tutaj również musieli walczyć o wolną Polskę! To powodowało Ich zamykanie w więzieniach i co najgorsze pozbawiania życia!

Dla przypomnienia, przedstawiam artykuły: kiedy i gdzie opisywałem zasadnicze uroczystości religijno - patriotyczne lub tylko patriotyczne z udziałem Sybiraków i nie tylko:

- WROCŁAWSKI WRZESIEŃ 2023 roku W ŻYCIU SYBIRAKA! – cz. 1. Ukazał się na stronach: www.sybiracy.wroclaw.pl /2.10.2023/; www.zzwp.wroc.pl /12.10.2023/.

Cmentarz Żołnierzy Polskich we Wrocławiu

Żołnierze – Żołnierzom /Kolumbarium w Żłotnikach/

- WROCŁAWSKI WRZESIEŃ 10.09.2023 roku W ŻYCIU SYBIRAKA, Z UDZIAŁEM WOJSKA POLSKIEGO! – cz. 2. Ukazał się na stronie: www.zzwp.wroc.pl /02.10.2023/ www.sybiracy.wroclaw.pl /2.10.2023/

Pocztę Sztandarową z wielu szkół

Osoby wyróżnione Medalem 95-lecia powstania Związku Sybiraków

Przy „OLGOCIE WSCHODU”

- WROCŁAWSKI WRZESIEŃ 17.09.2023 roku W ŻYCIU SYBIRAKA! – cz. 3.
 Ukazał się na stronach: www.sybiracy.wroclaw.pl; www.zzwp.wroc.pl
 /02.10.2023/

Uroczystość na Placy Staszica przy kościele św. Bonifacego

Symbolika wg uznania: symbol wiary rośnie nawet w „żelbecie”. Jeśli jest coś „Wielkiego” to i „Małe” ... rośnie i rozwija się ...i wznosi się ku Niebu!

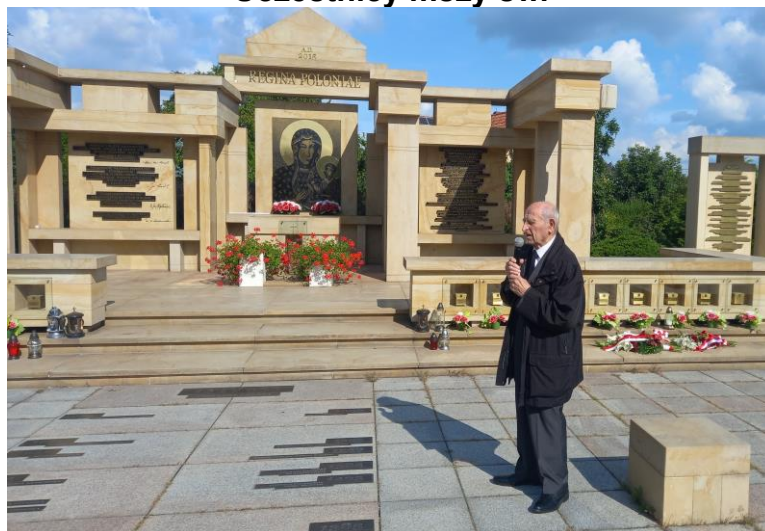
Jednak może refleksja ważniejsza:

„JEŻELE KRZYŻ PRZEBIJA ŻELBET, MY - SYBIRACY PRZEBACZMY NASZYM PRZEŚLADOWCOM, ale PAMIĘTAJMY O TAMTYCH CZASACH!”

- WROCŁAWSKI WRZESIEŃ 24.09.2023r. W ŻYCIU SYBIRAKA! – cz. 4
 Ukazał się na stronach: www.sybiracy.wroclaw.pl /07.10.2023/

Uczestnicy mszy św.

Przed kolumbarium /przy Ołtarzu Matki Bożej Królowej Polski/

**Rozmowy w trakcie posiłku /smaczny był żurek, słodkie ciasteczka
 i pobudzająca do rozmowy kawa i herbata/ - ufundowanego przez Centrum
 Historii Zajeżdźnia**

- CENTRUM HISTORII ZAJEZDZNA DLA SENIORÓW Z DOLNEGO ŚLĄSKA – cz.
5. w dniu 26.09.2023. Ukazał się na stronie internetowej
www.sybiracy.wroclaw.pl /07.10.2023/

Medale 95-lecia i dyplomy otrzymali: pp. Kamila Jasińska, Gabriela Miedler i Marek Kosendiak. W Imieniu Zarządu Głównego Związku Sybiraków wręczyli pp.: Ryszard Janosz, Roman Janik i Włodzimierz Kowalczyk

Były obóz /II w. św./ w Falstad /Norwegia/

Marsz śmierci 1945 r.

Zbliżający się front

12 stycznia 1945 roku Armia Czerwona przekroczyła linię Wzły i kierowała się na zachód, w stronę Odrę. Na skutek szybkiej ofensywy wojska radzieckie w krótkim czasie dotarły na teren Gierzyca (Dolnego Śląska). Obawiano się, że w tym czasie konwojowani w tym czasie w podziemiu niemieckim w 1945 roku w sytuacji gdyby front przemieścił się na północ, w kierunku Wrocławia, SS i policja byłyby w stanie ich odzyskać, na co nie było szansy.

W takich okolicznościach pod koniec stycznia 1945 roku dowódca SS i policji na Śląsku gen. Ernst Heintzsch zdecydował o ewakuacji więźniów z obozów Gross-Rosen i w Bredlau (Wrocław). 14 obozów byłych więźniów z Gross-Rosen. W Bredlau byli doświadczeni w tym, że więźniowie przetrzymywani w AL (Arbeitslager) Bredlau I i AL Bredlau II oraz więźniarki z AL (Arbeitslager) Bredlau Handfield (Wrocław-Październik) przetrzymywani w Bredlau (Wrocław-Lutnia, Bredlau) i otrzymywali instrukcje w kierunku SS. W tym czasie w Bredlau byli więźniowie, którzy musieli przetrwać po kilkunastu godzinach doświadczeń w trudnych warunkach, nie było też odpowiedniej opieki medycznej dla więźniów ciężko chorujących.

Kilku z przetrzymywanych więźniów, którzy zostali zmuszeni do pracy w obozie i w podziemiu, przetrzymywani w Gross-Rosen (obecnie Biedunia) w podziemiu niemieckim, gdzie (Wrocław) i na północ, w stronę Gierzyca, w kierunku SS. W tym czasie w Bredlau byli więźniowie, którzy musieli przetrwać po kilkunastu godzinach doświadczeń w trudnych warunkach, nie było też odpowiedniej opieki medycznej dla więźniów ciężko chorujących.

W kierunku Gross-Rosen

Wymarsz z Bredlau nastąpił w ostatniej dekadzie stycznia 1945 roku. Po wyjściu z miasta więźniów poprowadzono bocznymi drogami w kierunku na to, że główna arteria komunikacyjna była przez przemieszczający się wojska i konwoje nie było możliwe, że do Gross-Rosen, gdzie od Bredlau trwały od trzech do nawet dziesięciu dni.

Dla wielu więźniów ewakuacja z Bredlau Gross-Rosen nie była ich pierwszymi w życiu. Część z nich trafiła do podobozów z KL Auschwitz, również ewakuowani w kierunku na zbliżający się front.

- WROCŁAWSKI WRZESIEŃ 27.09.2023r. W ŻYCIU SYBIRAKA i UCZNIA! – cz. 6.
 Ukazał się na stronie internetowej: www.sybiracy.wroclaw.pl /08.10.2023/.

Dyplom i nagrodę w zakresie „Praca Literacka”. I miejsce – Laura TARKOWSKA /SP im. Mariana Falskiego w Radwanicach/, za pracę literacką: „Pociąg donikąd ...” - wręczył p. Roman Kowalczyk – Dolnośląski Kurator w obecności p. Ryszarda Janosza – Prezesa i p. Włodzimierza Kowalczyka – Wiceprezesa ZO ZS we Wrocławiu

Dyplom i nagrodę w zakresie „WYWIAD UCZNIÓW”. I miejsce Andrzej MITRANKA /absolwent SP w Lutomi Dolnej/ za pracę literacką – wywiad „Przeżyć Workutę”; I miejsce – Zuzanna MAZUREK /absolwentka SP nr 109 im. Edwarda DEMBOWSKIEGO we Wrocławiu/ za pracę – „Historia jednego Zesłańca ppor. AK Jana ONOSZKO, ps. JACYNA. wręczył Autorowi, p. Roman KOWALCZYK w towarzystwie p. Danuty UTRATY /z Dolnośląskiego Regionu Dolny Śląsk NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”/ i p. Juliusza WOŹNIAKA /Centrum Historii Zajeżdźnia/.

**- WROCŁAWSKI WRZESIEŃ 28-29.09.2023 roku W ŻYCIU SYBIRAKA i UCZNIA!
– cz. 7 /ostatnia – dotycząca WROCŁAWSKIEGO WRZEŚNIA W ŻYCIU SYBIRAKA. Wysłałem w dniu 11. listopada – w 105-tą rocznicę uzyskania NIEPODLEGŁOŚCI POLSKI i zakończenia PIERWSZEJ WOJNY ŚWIATOWEJ!**

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić z całą powagą, że Wrocław – jako stolica Dolnego Śląska żyje i stara się pamiętać o miejscach pamięci narodowej. Zarówno organa państwowe /różnych szczebli/, różne związki i stowarzyszenia, jak również obywatele dolnośląskich miast – działają w tym zakresie, zgodnie ze swoimi możliwościami.

Seniorzy różnych organizacji, którzy w dzieciństwie i w swojej młodości przeżywali trudne lata w naszej rzeczywistości, tym bardziej, że rodzili się w wolnej Polsce, a musieli znosić trudy II w. św. i podziału Polski po niej! Dzisiaj swoje przeżycia i wspomnienia - starają się przekazywać dzieciom i młodzieży na różnych spotkaniach i nie tylko, jak również wydawać książki, czy też opisywać w publikacjach! We Wrocławiu prężnie działają różne organizacje, jak np.: IPN, Fundacja „Wspólnota Pokoleń”, Przystanek Historia im. Kornela Morawieckiego, Stowarzyszenie Pamięci Zesłańców Sybiru i inne – które starają się zachować /ocalić/ naszą pamięć od zapomnienia, w formie nagrywania rozmów, wydawania podręczników i zbieranie informacji w różnych formach pisemnych.

Dzięki wspianiałym Obywatelom szczebla rządzącego, szefów różnych organizacji nie tylko naszego miasta – możemy się spotykać na różnych państwowych, religijnych i okolicznościowych imprezach. Różne, prężnie działające organizacje i Osoby o „Wielkim Sercu” pomagają potrzebującym w ich trudnym życiu, nie tylko w formie materialnej, ale i może głównie duchowej.

Za to wszystko w imieniu potrzebujących serdecznie dziękuję, a szczególnie za pamięć i różnego rodzaju pomoc! – OSOBOM W TO ZAANGAŻOWANYM!

P.S.

Powyższe, przytoczone materiały /wszystkie 7 części/ zostały wysłane na stronę internetową: Związku Sybiraków Oddziału Wrocław, jak i Związku Żołnierzy Wojska Polskiego, a ponadto do czasopisma Tygodnik Polski w Melbourne, a także do Zarządu Głównego Związku Sybiraków i Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku.

Dziękuję wszystkim Redakcjom za opublikowanie w całości lub nawet w części lub skrótach. Autor

**„Jeśli zapomnę o nich,
Ty, Boże na niebie, zapomnij o mnie”**
Adam Mickiewicz

Opracował:
Antoni Tunkiewicz
Koło Fabryczna
Związku Sybiraków